

Preprosto Fika

Svojevrsten oskrbnik
koče na Smrekovcu

✍ Marta Krejan

Viktor Povsod – Fika FOTO: IDA ROBNIK

Na Grohotu pod Raduho smo ime-
li tabor. Morda srečanje ... Bila je
družba plezalcev, alpinistov in tečajnikov
in plezalo se je in *gavdalo*. Takrat sem
spoznala Ožbija, prijaznega mladeniča,
s katerim sem kasneje preplezala par sla-
pov. "Stari" alpinisti so mi povedali, da je
to Fikanov sin. Fika? Ja, Viktor Povsod.
Povsod? Ja, piše se Povsod. Kaj se piše
povsod? Njegov priimek je Povsod. Kako
je lahko njegov priimek povsod?

Okoli tega priimka je še in še anekdot,
ki pa se ne dogajajo le zaradi priimka, am-
pak zaradi Fike samega. Čeprav je zgodba
tudi zelo žalostna; Ožbi je tragično umrl,
ko je imel le nekaj čez dvajset let ...

Do koče na Smrekovcu, katere oskrb-
nik je Črnjan Viktor Povsod, se lahko
pripelješ z avtomobilom oziroma pri-
pešačič iz različnih koncev, in sicer iz
Šoštanja, Slovenj Gradca, Črne, Mozirja
in Ljubnega. Prvič, ko sem uničevala
amortizerje avtomobila, je to bilo zato,
ker sem zašla, drugič pa so mi par ki-
lometrov pred kočo zaprli pot fantje,
ki so popravljali most. Po pojasnilu,
kam in zakaj moram ravno ta trenutek
z avtomobilom, so umaknili stroje in
me spustili čez. Prijazni fantje. So mi
pa naročili, da jim moram nazaj grede
prinesti pivo ...

Fika je prišel iz kuhinje in vprašal, kaj
naj prinese. Znan je po parlamajsu in po
tem, da kuha najboljši čaj v slovenskih
kočah, torej je jasno, kakšen je bil moj
odgovor.

**Iz česa je, menda nikomur ne
zaupate ...**

Iz vode ... (*smeh*)

Kaj pa parlamajš?

V njem je pa vse razen oskrbnika.
Mama je včasih kuhala enolončnico,
v katero je dala pač tisto, kar je imela v
shrambi. Tako delam tudi jaz. Pravilno
bi bilo parmalajs, gre pa za izraz, ki smo
ga verjetno prevzeli iz nemščine. Leta
1983 smo imeli prireditve, na katero
je vabil plakat, nanj pa je pisec narobe
zapisal, da se bo kahal parlamajš, in ta
izraz se je prijel. Včasih smo imeli prav
izpite iz kuhanja parlamajsa, namesto
dokazil o opravljenem izpitu oz. činov
pa smo nosili *knoflce*, ki so pripete na
srajco služile kot držalo za žlico. Ljudje
imajo radi to jed, zato jo poleg ajdovih
žgancev kuham najpogosteje. Največ
porcij parlamajsa v enem dnevu sem
pripravil dobrih osem let nazaj, in si-
cer jih je bilo 950. V štirih kotlih se je
kuhal.

**Ste se tudi izobraževali ali ste kuhar
samouk?**

Nekaj sem se naučil sam oz. so me nau-
čili starši, kasneje pa sem se odločil pri-
dobliti še formalno izobrazbo v večerni
šoli. Prav zabavno je bilo hoditi v šolo,
dobro smo se imeli. Za nalogo sem en-
krat dobil pripravo ajdovih žgancev, pa
mi nekako ni šlo v račun, da jih moram
skuhati. Priprava po koroško namreč
narekuje, da se pražijo na suho in po-
tem počasi zalivajo z vodo. Učiteljci
sem predlagal, da gremo na Smrekovec
in kuhamo v koči, in res smo potem kar
nekaj praktičnih ur izvedli tukaj. Neka-
teri še vedno ne verjamejo, da ajdovo
moko pražim brez kančka maščobe,
vsake toliko pa pride kdo, ki se želi na-

učiti takega načina priprave žgancev, in
jih narediva skupaj.

**Delo oskrbnika koče zahteva tudi
potrpljenje. Glede na dostopnost koče
sem prihaja veliko različnih ljudi,
je delo zato bolj podobno tistemu v
dolini?**

V hribih je vse drugače; ljudje, ko pri-
dejo sem gor, so drugačni kot v dolini.
Sproščeni, prijazni, sem se pridejo
spočit, oddahnit. V dolini se zgodi, da
so bolj uradni, tukaj pa zelo redko kdo
obdrži tak odnos. Že res, da značaj člo-
veka je, kakršen je, ampak zelo redko
se pojavi kakšen nergač. Če bi takih
bilo po kočah več ali vedno več, potem
niso krivi oni, pač pa je nekaj narobe z
oskrbnikom. Ljudje se radi vračajo sem.
Zanimivo se mi zdi, da se je večkrat
zgodilo, da sem planince, ki so tukaj že
prenočevali, povsem nenamerno tudi
drugič in celo tretjič napolil v isto sobo.

**Po poklicu ste strojni delovodja, kar
je nekaj povsem drugega kot to, kar
počnete sicer že večino življenja.
Kaj ste počeli, preden ste prišli na
Smrekovec?**

Nekaj časa sem res opravljal delo stroj-
nega delovodje, potem pa sem šel za
oskrbnika na Grohot. Tam sem ostal,
dokler ni koče leta 1986 zasul plaz. Po
tistem sem spet opravljal svoj poklic, od
14. aprila 1991 pa sem oskrbnik te koče.
Najprej sem bil zaposlen v Planinskem
društvu, potem pa sem jo vzel v najem.
Vedno sem si želel biti oskrbnik in željo
sem si uresničil. Sem pa letos zadnje
leto oskrbnik.

Kako???

Ja, potem bo pa spet novo leto.

Ste tudi alpinist in gorski reševalec, kar pomeni, da ste praktično ves čas na razpolago drugim. Kako pa žena in otroci gledajo na to?

Praden sva se poročila, sem ji povedal za svoje tri "napake": da sem alpinist, reševalec in oskrbnik. Žena mi v največji gneči pomaga pri delu in tudi otroci priskočijo, če je treba. Tri otroke imam, štirje so bili ... Urška, Urban in Gal, stari pa so od 8 do 31 let. Ožbi je bil drugi po starosti. Gala sem pa "naročil" za petdeseti rojstni dan. Vsak gorski reševalec se zaveda, da mora iti pomagat, ko je to potrebno, tako da tudi če sem tukaj, se nemudoma odpravim, ko je nekdo v težavah. Tudi na Smrekovcu, ki je navidez nedolžen, sta dve ali tri akcije letno; mimogrede pride do kakega zloma ali izvina. Poškodbo navadno kar sam oskrbim, potem pa — odvisno od poškodbe in vremenskih razmer — pride po poškodovanca reševalno vozilo ali helikopter. Pozimi imam več časa za družino in zase. Takrat rad grem sam naokrog s turnimi smučmi, takrat je res mir ... Sicer pa pozimi sem prihaja kar dosti turnih smučarjev, teren tukaj je idealen za začetnike in za tiste, ki preprosto uživajo v hoji in smuki.

Smrekovec je torej primeren za pohode in turno smuko, je pa tudi eden od vrhov, ki so del projekta K 24 (v 24 urah povzpeti se na vse najvišje koroške vrhove in se vrniti na izhodiščno točko). Je dosti teh, ki se preizkusijo v 24-urnem "divjanju" čez koroške vrhove?

Koča na Smrekovcu je odlično izhodišče za različne ture: lahko se gre seveda na Smrekovec, na Uršljo goro, na Krnes, Komen oz. Kamen ... Posebej lepe so jesenske in zimske ture. Sicer pa gredo tu preko Slovenska planinska pot, Koroška planinska pot in K 24 ter pot XIV. divizije, v bližini je partizanska bolnišnica ... K 24 ur je izziv, ki se ga loti marsikdo, zmore pa bolj malo ljudi. Okoli deset letno jih gre tod mimo. Ožbi je bil z 19 leti najmlajši do zdaj, ki mu je uspelo prehoditi to pot v enem samem dnevu. Pogosto jim je kočna na Smrekovcu izhodišče in potem seveda tudi cilj in te imam vse zapisane. En možakar se mi zdi še posebej vreden

omembe, saj je povsem sam prehodil vsopot, brez kakršne koli pomoči, kot je na primer pijača ali hrana med potjo, kamor jo prinesejo drugi ali pa si to pohodnik že prej pripravi. Star pa je preko šestdeset let. Tudi mene mika, da bi se je lotil, pa nikoli ne najdem časa, zdaj sploh, ko prenavljamo kočno. Okna smo menjali lani, letos pa se je naredila izolacija in kočno smo na novo oblekli. Strope bomo še menjali in luči obenem. Na srečo smo dobili precej sponzorjev. Koča je kakor cerkev, če se napehta, se lahko vzdržuje, sicer pa počasi propade.

Včasih ste zelo veliko plezali, smer Bini-Fika v Raduhi je na primer ena od mnogih vaših prvenstvenih smeri. Kako je s tem zdaj?

V Raduhi sem plezal največ, sicer pa smo se pogosto odpravili še v druge hribe, tudi v tujino. V Paklenico sem šel prvič s šestnajstim leti. Tudi v Prokletijah smo plezali, predvsem pa v Julijcih in seveda v Kamniških. Omenjena smer je nastala takoj po mojem prihodu iz vojske. Z Binijem¹ sva se zagledala v del Raduhe, za katerega so starejši rekli, da rineva z glavo skozi zid. Pa nisva rinila skozenj, ampak sva ga kar preplezala. Precej smeri sem preplezal včasih, ja, zdaj pa se tega lotim bolj poredko, dvakrat ali trikrat letno, saj sem ves čas tukaj.

Koze, ki se sprehajajo zunaj in se pustijo božati, niso navadne koze. Imate jih za ...

Za okras, za družbo! Svobodno se sprehajajo okoli kočne in ko grem pred zimo v dolino, jih vzamem s sabo. Mladiče vedno podarim, mi pa morajo lastniki vsako leto prinesiti novo fotografijo v dokaz, da so koze še žive. Da umrejo naravne smrti, je namreč pogoj, da jih nekdo sploh dobi. Gre pa za pasmo halštatska pritlikavka, vzgojena na Bavarskem in križana z gamsom.

Tega pa ne "kupim"! So me posvarili, kako prepričljivi znate biti v vaših domislicah.

Hehe, drži, to so himalajske pritlikave koze. Hčerka jih je enkrat dobila, zdaj pa jih imamo za hišne ljubljence.

Fika, kaj pa je s tema dinozavrovima oz. fikazavrovima jajcema tukaj na krušni peči?

Ljudi, ki še ne vedo, za kaj gre, zanima, ali sta res dinozavrovi jajci, pa jih vprašam, če so opazili, da piše zunaj na koči Koča na Smrekovcu in ali je to res ta kočna. Seveda pritrdijo, potem pa dodam, naj še enkrat pogledajo, kaj piše na podstavkih, kjer stojita ti dve jajci. Imel sem celo neko sliko, ki je bila videti kot rentgenski posnetek vsebine jajca, pa sem jo nekam založil. Eni so kar verjeli, da gre za sliko enega teh jajc, v katerem je zarodek starodavne živali. Gre pa za kamna vulkanskega izvora. Kaže, da sta se kotalila po pobočju in pobirala lavo, zato so vidne te plasti, ki so videti kot lupina. Kamnine in fosili, ki jih najdemo po hribih, so zelo zanimivi. Kot tisti kamen v Raduhi, ki je tak kot knežji kamen. Okoli sedemdesetega leta sem tam plezal in ga fotografiral, potem pa smo imeli razstavo v Črni in sem ga poimenoval Knežji kamen.

Ne morem mimo vašega priimka, sem namreč debelo gledala, ko sem ga prvič slišala. Mi zaupate kakšno anekdoto v zvezi z njim?

Želel sem priti do enega direktorja in sem se javil pri vratarju, kjer je bilo treba pustiti podatke in povedati, kam točno greš. Povedal sem mu, da želim k direktorju, potem pa me je vprašal, kako se pišem. Odgovoril sem, da Povsod, pa je odvrnil, da povsod ne morem iti, da moram točno povedati, kam želim. Očitno me ni dobro poslušal. Navadno me to okoli mojega priimka kar zabava, tako da še malo igram zraven. Vratarju sem potem pokazal osebni dokument, pa mu je bilo kar malo nerodno.

Žena je po poročnem obredu, ker ni bila prepričana, ali se mora podpisati z dekliskim ali novim priimkom, vprašala matičarko, če naj se podpiše Povsod. Kljub temu da je slednja vedela, da gre za priimek, ji je takrat to očitno ušlo iz glave, saj je odvrnila, da se ne sme podpisati povsod, ampak na točno določeno mesto ...

Od Fike sem odšla s škatlico njuhanca, ki ga pripravlja sam. Že med samim pogovorom mi ga je nasul malo, da ga preizkusim, in dodal, da je za odrasle. Ker se imam za odraslo, sem potem to ves čas dokazovala s prejšnjim kot bolj uspešnim prikrivanjem solzenja. ◉

¹ Milan Golobinek, koroški alpinist in gorski reševalec.